

قانون ایمنی راهها و راه آهن

ماده ۱ - آزاد راه به راهی اطلاق می شود که حداقل دارای دو خط اتومبیل رو و یک شانه حداقل به عرض ۳ متر برای هر طرف رفت و برگشت بوده و دو طرف آن به نحوی محصور و در تمام طول آزاد راه از هم کاملاً مجزا باشد و ارتباط آنها با هم فقط به وسیله راه های فرعی که از زیر یا بالای آزاد راه عبور کند تأمین شود و هیچ راه دیگری آن را قطع نکند.

ماده ۲ - هر آزاد راه که با خصوصیات فوق ساخته شده یا بشود از تاریخی که وزارت راه و ترابری اعلام کند مشمول مقررات این قانون می باشد.

ماده ۳ - وزارت راه و ترابری مکلف است در هر آزاد راه حداقل و حداکثر سرعت همچنین انواع وسائط نقلیه ای که عبور آنها مجاز نیست با نصب علائم مشخص کند و نیز کلیه علائم مربوط به مقررات رانندگی و محللهای توقف مجاز و سایر علائم لازم را که برای پیشگیری از خطرات احتمالی تصادف لازم است در طول راه برای اطلاع رانندگان نصب کند.

ماده ۴ - ورود و عبور عابرین پیاده و انواع وسائط نقلیه غیر مجاز و عبور دادن دام در آزاد راه ها و همچنین توقف وسائط نقلیه در خطوط عبور ممنوع است .

هر گاه به جهت مذکور حادثه ای واقع شود که منجر به ضرب یا جرح یا قتل یا خسارت مالی شود راننده مجاز که وسیله نقلیه او مجاز به حرکت در آزاد راه باشد نسبت به موارد فوق مسئولیتی نخواهد داشت . ولی در هر حال مکلف است در صورت بروز حادثه وسیله نقلیه را در شانه سمت راست متوقف نموده و مصدوم را با وسیله نقلیه خود یا وسیله دیگر بلافاصله به اولین درمانگاه یا بیمارستان برساند و مراتب را به مأمورین انتظامی اطلاع دهد. عدم مسئولیت راننده مذکور مانع استفاده شخص ثالث از مقررات بیمه نخواهد بود.

تبصره ۱ - وزارت راه و ترابری مکلف است محل های توقف ضروری مجاز وسائط نقلیه در طول آزاد راه ها را ایجاد کند.

تبصره ۲ - وسائط نقلیه غیر مجازی که به طور موقت و به سبب ضرورت و مأموریت های ضروری می بایست در بزرگراه تردد نمایند ، فقط با اجازه وزیر راه و ترابری و یا معاونین راهداری و حمل و نقل جاده ای و پایانه ها وی و یا بالاترین مقام اجرایی ادارات کل راه و ترابری استانها در حوزه استحفاظی خود و با نصب تابلو "عبور آزاد از بزرگراه" در پشت وسیله نقلیه که به وسیله پلیس راه به راننده تحویل و اخذ خواهد شد، می توانند وارد بزرگراه شوند. تابلو فوق الذکر به تعداد لازم توسط وزارت راه و ترابری تهیه و تحویل پلیس راه می گردد.

تعیین حداقل و حداکثر سرعت آن گونه وسائط طبق آیین نامه ای خواهد بود که به تصویب وزارت راه و ترابری می رسد.

تبصره ۳ - مأمورین سازمان های دولتی و انتظامی و یا افرادی که به سبب ضرورت جهت انجام مأموریت و ارائه خدمات در سطح یا حاشیه بزرگراهها به صورت پیاده تردد یا توقف می نمایند با رعایت ضوابط ایمنی در صورت بروز حادثه از شمول حکم ماده ۴ مستثنی می باشند و مسئولیت راننده مقصر وسیله نقلیه مجاز که منجر به تصادف شده است ، به قوت خود باقی است .

تبصره ۴ - وسایل نقلیه غیر مجاز به عبور از آزادراه ها که طبق این ماده واحده مجوز عبور می گیرند، موظف هستند از خطوط مجاز در آزادراه ها عبور و مرور نمایند.

ماده ۵ - دولت می تواند با تصویب کمیسیون مسکن و شهرسازی و راه و ترابری و کمیسیون امور اقتصادی و دارایی و تعاون مجلس شورای اسلامی برای آزاد راه ها عوارض مناسبی تعیین و وصول کند.

ماده ۶ - اقدام به هر گونه عملیاتی که موجب خرابی جاده گردد همچنین ایجاد هر گونه مستحذات یا درختکاری یا زراعت یا اقدام به حفاری در حریم قانونی آزاد راه ها و راه های اصلی و فرعی و راه آهن که میزان هر یک به طریق و وسائط متناسب مشخص و از طرف وزارت راه و ترابری آگهی می شود بدون اجازه وزارت راه و ترابری ممنوع است .

تبصره ۱ - وزارت راه و ترابری مکلف است به حضور نماینده دادسرا و در نقاطی که دادسرا نباشد با حضور نماینده دادگاه بخش این قبیل مستحذات یا درختکاری و یا زراعت و حفاریات را ضمن تنظیم صورت مجلس راسا قلع و آثار تجاوز را محو کند.

تبصره ۲ - اشخاص ذینفع می توانند به مراجع دادگستری مراجعه کنند دادگاه خارج از نوبت به اینگونه پرونده ها رسیدگی نموده و حکم لازم را صادر می کند.

تبصره ۳- دادگاه با درخواست وزارت راه و ترابری در خصوص میزان خسارت و هزینه ها ، خارج از نوبت به موضوع رسیدگی و رأی متقضی صادر خواهد نمود .

تبصره ۴ - ماموران مربوط در وزارت راه و ترابری و راه آهن و ماموران نیروی انتظامی موظفند ضمن مراقبت به محض مشاهده وقوع تجاوز به راهها و راه آهن و حریم آنها مراتب را به مراجع صالح جهت اقدام لازم اطلاع دهند . مأمور یا مسئول یاد شده در صورت تسامح به مجازات مربوط محکوم خواهد شد.

تبصره ۵- برداشت شن و ماسه از بستر رودخانه حداقل تا شعاع پانصد متر (۵۰۰متر) از بالا دست و یک کیلومتر از پایین دست پلها ممنوع است و متخلفان به مجازات مربوط محکوم خواهند شد . (الحاق بموجب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۷۹)

ماده ۷- ریختن زباله ، نخاله ، مصالح ساختمانی ، روغن موتور و نظایر آن و یا نصب و استقرار تابلو یا هر شیئی دیگر در راهها و راه آهن و حریم قانونی آنها در داخل یا خارج از محدوده قانونی شهرها و همچنین هر گونه عملیات که موجب اختلال در امر تردد وسایل نقلیه میشود و نیز ایجاد را دسترسی ممنوع است .

تبصره ۱- مرتکبان جرایم بالا علاوه بر جبران خسارت وارده به حبس از سه ماه تا دو سال محکوم و چنانچه تخریبی صورت نگرفته باشد مرتکب یا مرتکبین ، حسب مورد ضمن رفع موانع و رفع تجاوز و جبران خسارت وارده به یک ماه تا شش ماه حبس و یا پرداخت جزای نقدی از پانصد هزار (۵۰۰۰۰۰) تا پنج میلیون (۵۰۰۰۰۰۰) ریال محکوم خواهند شد . در مورد اخیر با جبران خسارت تعقیب موقوف خواهد شد .

تبصره ۲- ایجاد راه دسترسی به حریم و گذرگاه مناسب، درختکاری و عبور دادن تاسیسات از عرض راه و راه آهن و نصب تابلو در حریم آنها با اجازه وزارت راه و ترابری مجاز است . در موارد اضطراری به منظور ترمیم تاسیسات عمومی که از عرض راه عبور نموده است دستگاه مربوط با کسب موافقت وزارت راه و ترابری و ضمن رعایت کلیه نکات ایمنی اقدام خواهد نمود .

تبصره ۳- وزارت راه و ترابری مکلف است نسبت به برآورد هزینه و خسارت وارده به راهها و حریم آنها و ابنیه فنی و علائم و تاسیسات و تجهیزات ایمنی که در اثر برخورد وسایل نقلیه و یا عبور بارهای ترافیکی و لوله های آب ، گاز و فاضلاب و کابل برق و مخابرات و غیره و هر گونه عملیاتی که منجر به بروز هزینه و خسارت گردد ، اقدام و مبالغ دریافتی را به حساب خزانه واریز و صد در صد (۱۰۰٪) آن را به منظور ایمن سازی راهها به مصرف برساند . (الحاق بموجب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۷۹)

ماده ۸ - هر گاه در طول خطوط راه آهن از طرف رانندگان وسایل نقلیه راه آهن بر اثر رانندگی وسایل مزبور قتل یا جرح یا ضرب واقع شود باید وسیله نقلیه متوقف گردد و ضمن مبادرت به کمکهای نخستین در مورد مجروحین و مصدومین صورت مجلس در محل حادثه به وسیله مأمورین انتظامی راه آهن و مأمورین مربوط راه آهن تنظیم و پس از تحقیقات اولیه از راننده و مطلعین در صورتی که به سبب حادثه جسد یا اجسام دیگری روی خطوط راه آهن قرار گرفته و مانع عبور قطار و وسایل نقلیه راه آهن باشد مأمورین پلیس انتظامی راه آهن آن را به محاذات محل به خارج خط در نقطه مناسبی انتقال داده و بلافاصله قطار و وسیله نقلیه را حرکت دهند. مأمورین پلیس انتظامی راه آهن موظفند آثار و علائم موجود را در محل حادثه حفظ کرده و مراتب را در صورت وقوع قتل فوراً به مقامات قضایی برای حضور و انجام تشریفات قانونی گزارش دهند.

ماده ۹ - راه آهن دولتی ایران مکلف است در طول راه آهن معابر و گذرگاه های مجاز برای افراد و وسایل نقلیه را با نصب علامات مشخص کند.

ماده ۱۰ - عبور از روی خطوط راه آهن و ورود در محوطه ایستگاه ها و کارخانه ها و تاسیسات فنی راه آهن به استثنای سکوهای مسافری و امکنه و گذرگاه ها و معابر مجاز واقع در ایستگاه ها و در طول خطوط ممنوع است جز برای آن عده از مأمورین راه آهن که بر حسب وظیفه مجاز به ورود و عبور می باشند و در صورت تخلف و بروز حادثه راه آهن دولتی ایران مسئول نخواهد بود.

ماده ۱۱ - عبور هر گونه وسیله نقلیه اعم از موتوری و غیر موتوری از يك طرف خط آهن به طرف دیگر در غیر محلهاي مجاز ممنوع است و متخلف از این امر مسئول هر گونه پیشامد و خسارت وارده مي باشد.

تبصره ۱ - تخلف از مقررات این ماده مستوجب پانصد ریال جزاي نقدي است. ترتیب رسیدگی به تخلف مزبور به نحوي است که در قانون نحوه رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم رانندگی مصوب سال ۱۳۵۰ مقرر گردیده و تا تشکیل گارد ترابري موضوع ماده (۱۶) قانون تغییر نام وزارت راه و ترابري افسران یا درجه داران دیپلمه پلیس انتظامي راه آهن و در نقاطي که پلیس انتظامي راه آهن نباشد افسران یا درجه داران دیپلمه پلیس راه ژاندارمري کشور وظایف مذکور در آن قانون را انجام خواهند داد و پس از تشکیل گارد ترابري حق رسیدگی به تخلفات و اخذ جرائم با افراد دیپلمه گارد مذکور خواهد بود.

تبصره ۲ - هرگاه عبور وسایط نقلیه موجب خرابي یا انحراف قسمتي از ریل و همچنین خاکریز و سایر تاسیسات مربوط به راه آهن گردد راننده وسیله نقلیه به پرداخت جزاي نقدي از ۱۰۰۰ ریال تا ۵۰۰۰ ریال و جبران خسارت وارده محکوم مي شود.

تبصره ۳ - وجوه حاصل از اجرائي تبصره يك به حساب خزانه داري كل منظور خواهد گردید.

ماده ۱۲ - از تاریخ تصویب این قانون غرامت موضوع ماده (۱۳) قانون کیفر بزه هاي راه آهن مصوب فروردین ماه ۱۳۲۰ از پانصد ریال تا پنج هزار ریال خواهد بود و تجاوز به محدوده ایستگاه ها در حکم تجاوز به حریم خط آهن مي باشد.

تبصره - حدود ایستگاه راه آهن عبارت است از محوطه اي که مورد نیاز راه آهن بوده و بر اساس نقشه هاي مصوب راه آهن قانونا به تصرف و تملك راه آهن درآمده باشد و به وسیله علائم مخصوص از طرف راه آهن مشخص مي شود.

ماده ۱۳ - تبصره ذیل به ماده ۲۱ قانون بزه هاي راه آهن اضافه مي شود:

تبصره - تعقیب متهم در دادگستري موكول به شکایت راه آهن خواهد بود.

تبصره ۲ - حسب درخواست شرکت راه آهن جمهوری اسلامی ایران ، مرجع قضائي صالح دستور لازم را مبنی بر همکاری و نظارت مأموران نیروي انتظامي با آن شرکت جهت ایجاد نظم به منظور انسداد محلهاي تردد غیر مجاز صادر میکند . (الحاق بموجب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۷۹)

ماده ۱۴ - هر گاه بر اثر عبور انسان یا دام یا وسیله نقلیه اي که حرکت آن بستگی به راه آهن ندارد و برخورد آن با وسائل نقلیه مجاز راه آهن در روی خط آهن حادثه اي منجر به قتل یا جرح یا ضرب یا خسارت مالي شود راننده مجاز که بر حسب وظیفه رانندگی وسائل نقلیه راه آهن را روی خط آهن به عهده دارد در صورتی که نظامات و مقررات مربوط را رعایت نموده باشد مسئولیتی نخواهد داشت . عدم مسئولیت راننده مذکور مانع استفاده شخص ثالث از مقررات بیمه نخواهد بود.

ماده ۱۵ - وزارت راه و ترابري مکلف است هنگام ایجاد راههاي جدید و راه آهن ، گذرگاههاي ضروري و مجاري لازم را در نظر گرفته و موجبات ارتباط دو طرف را احداثي را به نحو مقتضي فراهم کند . وزارت پست و تلگراف و تلفن در مورد فراهم نمودن امکانات ارتباطي و وزارت نیرو در مورد تأمین روشنائي راهها مکلفند حسب اعلام وزارت راه و ترابري و در چهارچوب مقررات موجود اقدام کنند .

ماده ۱۶ - خارج از محدوده شهرها در مناطقي که هیات وزیران تصویب و وزارت راه و ترابري اعلام مي نماید احداث دیوار به ارتفاع بیش از يك متر در اراضي و مستحدثاتي که تا فاصله هفتاد متر از انتهاي حریم راه آهن و آزاد راهها و راههاي اصلي واقع شده ممنوع است مگر برای اراضي واقع در مسیر طوفان شن که به منظور جلوگیری از ورود توده هاي شني مالکین حسب مورد با اخذ پروانه از ادارات راه یا راه آهن مي توانند به احداث آن اقدام نمایند.

با متخلفین حسب مقررات تبصره هاي يك و دو ماده ۶ این قانون رفتار خواهد شد.

تبصره - لغو شد.

ماده ۱۷- ایجاد هرگونه ساختمان و دیوارکشی و تاسیسات به شعاع صد (۱۰۰) متر از انتهای حریم راهها و حریم راه آهن های کشور و در طول کنارگذرهای که وزارت راه و ترابری احداث نموده یا مینماید و یا مسئولیت نگهداری آنها به عهده دارد بدون کسب مجوز از وزارت مذکور ممنوع میباشد . وزارت راه و ترابری موظف است در مورد متخلفان برابر تبصره (۱) ماده (۶) قانون ایمنی راهها و راه آهن اقدام کند .

با تصویب این ماده تبصره ذیل ماده(۱۵) لغو میگردد .

تبصره ۱- وزارت راه و ترابری مکلف است نوع کاربری زمینهای اطراف راهها و راه آهن های کشور به عمق صد (۱۰۰) متر را بعد از حریم قانونی آنها تهیه و به تصویب هیئت وزیران برساند و از متقاضیانی که بر حسب ضرورت وفق ماده (۱۵) همین قانون نیاز به احداث مستحذاتی در حد فاصل فوق را داشته باشند وجوهی را بر اساس آیین نامه‌ای که به تأیید هیئت وزیران میرسد اخذ و به حساب خزانه واریز و صددرصد (۱۰۰%) آن را به منظور ایمن سازی راهها به مصرف برساند .

تبصره ۲- نظارت بر امر ساخت و ساز در حاشیه راهها و راه آهن تا شعاع صد (۱۰۰) متر از منتهی الیه حریم قانونی آنها توسط وزارت مذکور اعمال میشود .

به وزارت یاد شده اجازه داده میشود به منظور ایجاد هماهنگی بر اساس موارد موضوع تبصره (۱) همین ماده نسبت به صدور مجوز ایجاد مستحذات به متقاضیان اقدام نماید . بدیهی است متقاضیان باید سایر مجوزهای لازم را از مراجع مربوط اخذ نمایند .

تبصره ۳- ایجاد تاسیسات عمومی نظیر خطوط آب ، برق ، فاضلاب ، نفت ، گاز ، مخابرات و نظایر آنها با رعایت مسائل فنی و ایمنی مربوط به هر یک ، تابع آئین نامه ای است که ظرف سه ماه از تصویب این قانون به پیشنهاد وزیر راه و ترابری به تصویب هیئت وزیران خواهد رسید . (الحاق بموجب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۷۹)

ماده ۱۸- وزارت جهادسازندگی همچنان عهده دار وظایف مربوط به برنامه ریزی ، احداث ، نگهداری و مرمت راههای روستائی بوده و با متجاوزین به حریم راههای روستائی برابر ماده (۶) همین قانون و تبصره های ذیل آن اقدام خواهد نمود . (الحاق بموجب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۷۹)

ماده ۱۹- وزارتخانه های راه و ترابری و جهادسازندگی مکلفند علائم افقی و عمودی و تجهیزات ایمنی لازم را در طول هر یک از راههای مربوط مشخص و در محلهای مورد نیاز نصب و اجراء نمایند .

تبصره - وزارتخانه های مذکور مکلفند برای انجام عملیات احداث و مرمت و یا نگهداری راههای مربوط علائم ایمنی لازم را نصب نمایند چنانچه بر اثر کوتاهی در بکاربردن علائم یاد شده خسارتي به اشخاص (حقیقی یا حقوقی) وارد شود هر یک از وزارتخانه های یاد شده حسب مورد موظف است از مطالبات پیمانکار یا اعتبارات جاری و عمرانی وزارتخانه ، خسارت وارده را پرداخت نماید و چنانچه مأموران دولت یا پیمانکاران مرتکب تقصیر شده باشند ، دولت خسارت پرداخت شده را از آنها استیفاء خواهد نمود . (الحاق بموجب قانون اصلاح قانون ایمنی راهها و راه آهن مصوب ۷۹)